

## Din cuprins:

Interviu cu Protoiereul Vasile Ciobanu ..... 1

12 august, Ziua Internațională a Tineretului..... 2



Criza lovește în tineri prin șomaj ..... 4

Educația de la Egal la Egal se extinde și în stânga Nistrului ..... 5

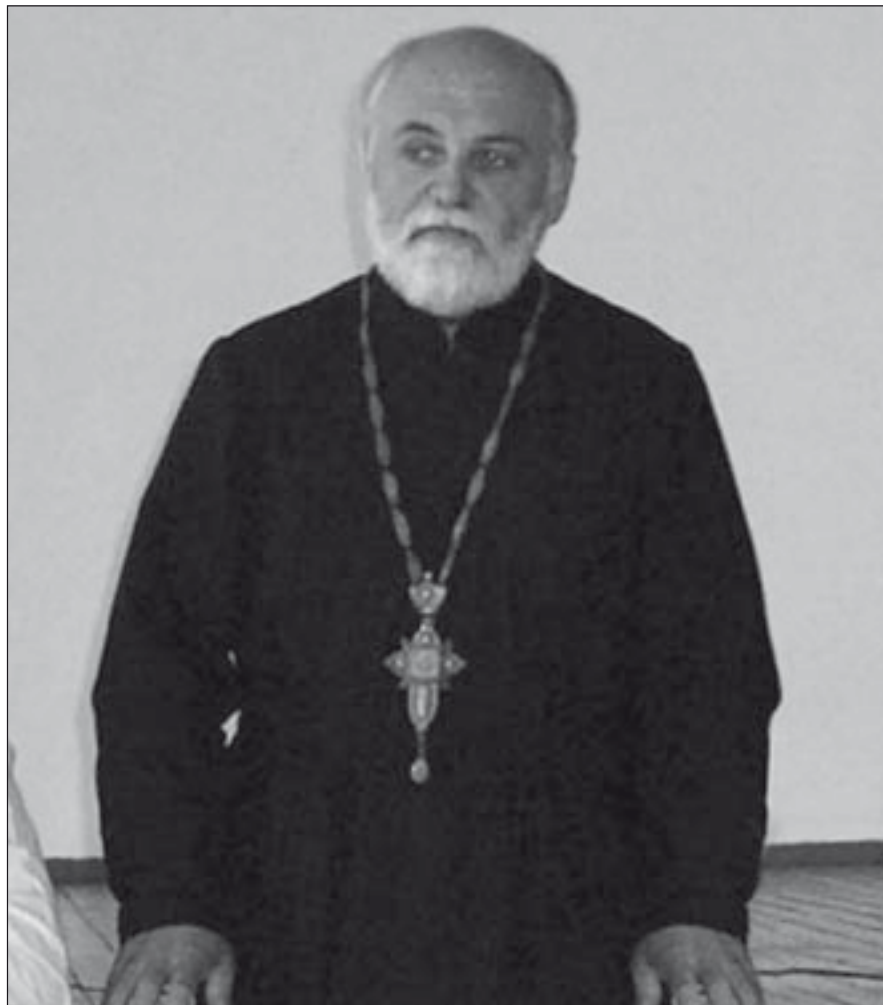


„Perle” de la BAC 2009 ..... 5

Sejururi inedite la taberele de vară ..... 6

Întrebări și Răspunsuri despre Sănătatea Reproductivă..... 7

Concurs de filmulețe-video..... 8



PROTOIEREUL VASILE CIOBANU

## „PRIMA LEGE A EDUCAȚIEI ESTE EXEMPLUL PROPRIU”

Având în vedere că revista „Fără Tabu” este o publicație dedicată tinerilor, care abordează probleme ce țin de familie, dragoste, relațiile dintre genuri, în această ediție vă propunem să aflați care este punctul de vedere al învățăturii creștine asupra acestor subiecte, exprimat de către Protoiereul Vasile Ciobanu, de la Biserica „Sfântul Nicolae” din comuna Costești, Iași.

**Prea Cucernice Părinte, spuneți-ne, care este semnificația familiei în învățătura creștină?**

Familia este piatra de temelie a oricărei societăți, celula de bază a societății, conform științelor sociale. În conformitate cu Codul juridic al Familiei, ea este concepută ca o unire liberă dintre un bărbat și o femeie cu scopul nașterii, creșterii și educării copiilor. Acest punct de vedere îl împărtășește și concepția creștină, respingând poligamia, sau așa-numita „familie netradițională” dintre doi bărbați sau două femei. Familia, deci, este acel organism unic, capabil să nască viață, adică copii, să perpetueze genul uman. Familia se întemeiază pe dragoste. Familia mai este numită și „biserica cea mică” (Sf. Ioan Gură de Aur).

**Spuneți că familia se întemeiază pe dragoste, dar cum este descris acest sentiment în Biblie?**

Dragostea este un sentiment exprimat liber, care duce la relația familială conjugală. Declarațiile de dragoste pe parcursul vieții se verifică prin răbdare și iertare, prin acte de dăruire reciprocă, sacrificiu, pentru celălalt, prin care, și doar prin care, se construiește pe parcursul anilor o casă de fericire, cu nepoți și strănepoți. Cei care au un comportament de dezertor nu vor construi nicio casă de fericire. Bucuriile vin doar prin efort și osteneală, deaceia relația se numește conjugală (de la cuvântul „jug”). Sf. Apostol Pavel zice despre unica dragoste adevărată în felul următor: „dragostea nu se mânie, nu se trufeste, nu

## Editorial

## Frumusețea va salva lumea

Zilele trecute am avut un prilej deosebit împreună cu unii colegi din biroul UNFPA să vizităm două lăcașe sfinte din Moldova și să discutăm cu preoții care slujesc acolo. Am rămas uimiți de înțelepciunea, cugetul și exemplul faptelor lor. Am văzut la Costești, acolo unde slujește Părintele Vasile Ciobanu, un exemplu de dăruire și muncă, care a rezultat într-o biserică recent renovată și un Centru social de creație pentru copii. Circa 120 de micuți și tineri se adună aici pentru a-și petrece timpul împreună cu profesori-specialiști, care îi învață să picteze, să cânte, să coase, să brodeze, pe scurt, să însușească arta populară, în spiritul valorilor creștine. Obiectele pe care le confecționează tinerii sunt expuse mai apoi la expoziții, unde sunt premiați cu diplome și mențiuni, trezind admirația a mii de oameni.

“Frumusețea va salva lumea”, avea să ne explice mai târziu Părintele Vasile Ciobanu, menționând că “pe toate le reușești în viață, dacă o faci cu dăruire și frică de Dumnezeu”.

La Cruglic, unde l-am vizitat pe Părintele Nicolae Ciobanu, aveam să ne convingem încă o dată de adevărul acestor cuvinte. De la vârsta de 22 de ani, când a venit să slujească în această localitate, și până la 32, cât are în prezent, Părintele Nicolae a reușit să construiască o biserică de toată frumusețea, o Cantină socială pentru copiii vulnerabili și bătrânii din sat, având planuri și mai mărețe pe viitor. Prin simplitate, sinceritate și omenie a câștigat încrederea sâtenilor, care nu au ezitat să întindă o mână de ajutor și să facă milostenie pentru biserică, ori de câte ori a fost nevoie pe parcursul lucrărilor. Astfel, au reușit

împreună să-și vadă visul cu ochii și s-au convins că “doar credința în Dumnezeu, răbdarea și efortul ne dau puteri să devenim mai buni și să ne ducem gândurile la bun sfârșit”.

Despre toate acestea, dar și despre viziunea Bisericii creștine asupra multor lucruri și aspecte ale vieții cotidiene, citiți în interviu de bază al ediției, realizat cu Părintele Vasile Ciobanu. Faceți cunoștință, în premieră, și cu gândurile și ideile tinerilor din regiunea transnistreană, care uimesc prin inspirația și elanul lor de a face bine. Și, bineînțeles, nu uitați că au rămas zile numărate până la sfârșitul vacanței, de aceea nu ezitați să le savurați din plin, în spiritul moralității și al slovei creștine. Lectură plăcută!

Irina Lipcanu  
irina@unfpa.org

## Ziua Internațională a Tineretului

### Mesajul Directorului Executiv UNFPA, Thoraya Ahmed Obaid

Deseori se zice că tinerii sunt viitorul nostru. Dar ei sunt și prezentul nostru. Or, anume astăzi, și nu mâine, noi trebuie să investim în tineri și să-i implicăm în soluționarea unor probleme stringente cu care se confruntă omenirea.

În prezent, mai mult de un miliard și jumătate de oameni sunt tineri cu vârsta cuprinsă între 10 și 25 de ani, aceasta fiind cea mai largă generație tânără a tuturor timpurilor. Acești tineri se apropie de vârsta maturității în condiții, pe care adulții nu și le-ar fi putut imagina atunci când erau de vârsta lor. Lumea a fost lovită de multiple crize – alimentară, financiară, climaterică – iar mulți tineri sunt nerăbdători să acționeze astfel încât lumea să-și atingă echilibrul.

Pentru a asigura implicarea deplină a tinerilor, trebuie să investim în sănătatea, educația și calitățile lor de lider. În special, să ne îndreptăm atenția asupra fetelor adolescente, care, de multe ori, sunt supuse discriminării și nu au acces la oportunități și condiții de viață egale. Astăzi, mai mult de jumătate de miliard de fete la vârsta adolescenței locuiesc în țările în curs de dezvoltare, unde potențialul lor nu este valorificat. Dacă ar fi educate, sănătoase și impunitice cu șanse egale, aceste fete ar putea construi o viață mai bună pentru ele, dar și pentru familia lor, și pentru întreaga lor națiune.

Acum 15 ani la Conferința Internațională pentru Populație și Dezvoltare de la Cairo, liderii lumii au spus unanim că asigurarea necesităților generațiilor actuale nu trebuie să fie în detrimentul generațiilor care vin. Iar pentru a avea o dezvoltare durabilă, este necesar să investim în educația și sănătatea tuturor, inclusiv sănătatea reproductivă, să promovăm egalitatea dintre bărbați și femei și să implicăm

tinerii în identificarea unor soluții viabile, pentru acele probleme care le afectează viața lor, dar și viitorul nostru.

De Ziua Internațională a Tineretului, mă adresez către Guvernele tuturor țărilor și către toți factorii de decizie să-i considere pe tineri parteneri, lideri de opinie și agenți ai schimbării. Acum este momentul să dublăm investițiile noastre în tineri și să le asigurăm dreptul firesc de a-și valorifica pe deplin potențialul.

Doar investind în tânără generație de astăzi, investim într-un viitor durabil de mâine.



# Protoiereul Vasile Ciobanu: „Prima lege a educației este exemplul propriu”

▶ caută ale sale ... pe toate le rabdă, pe toate le crede, pe toate le nădăjduiește, dragostea nu cade niciodată”. (1 Cor.13, 4-7)

**Credeți că pentru tinerii de astăzi, dar și pentru societate în ansamblu, valorile sentimentului de dragoste sunt aceleași?**

Cred că societatea de astăzi este stresată și derutată. Valorile se inversează odată cu trecerea timpului. O să vă aduc un singur exemplu. Dacă mai înainte, filmele și poveștile pentru copii ilustrau în calitate de eroi pozitivi oamenii, precum Făt-Frumos sau Ileana-Cosânzeana, iar animalele (balaurii, reptilele) erau personaje negative, astăzi este exact invers. Oamenii sunt cei care împușcă, ucid, mint, se prostituează... Se derutează conștiința copiilor, a tinerilor, iar ei nu mai știu ce este bine și ce este rău și, cu atât mai mult, cum să lupte cu aceste fenomene.

**Este oare în puțința noastră să schimbăm această stare de lucruri?**

Consider că totul depinde de educație, iar prima lege a educației este exemplul propriu. Pe umerii părinților stă o mare responsabilitate. Dacă în familie copiii văd lucruri frumoase, atunci vor proceda la fel când vor crește mari și, invers, dacă

ascultă înjurături sau văd violență, vor tinde să aibă același comportament. Pe de altă parte, sunt și cazuri când tinerii se lasă influențați de factori externi mediului familial și cad pradă unor astfel de vicii cum sunt drogurile, prostituția, alcoolul.

**Se știe că fructul interzis este fructul dorit. Poate anume din cauza asta tinerii sunt tentați să încerce lucrurile care le sunt interzise?**

Totul depinde de forța noastră interioară. Doar animalele nu au frână și trăiesc din instinct, pe când oamenii au voință și conștiință, de aceea trebuie să fie responsabili față de viața lor și deciziile lor. Neascultarea duce la nefericire, ascultarea de Dumnezeu și de părinți duce la fericire. În același timp, pentru ca să ia o decizie corectă, tinerii trebuie să fie informați. Consider că este un lucru necesar și binevenit să vorbim cu tinerii deschis, în limbajul lor, despre toate subiectele care îi interesează, inclusiv relațiile sexuale, riscurile infectării cu HIV/SIDA, dar să o facem în conformitate cu principiile moralității și ale slovei creștine.

**În acest context, cum obișnuieți să discutați cu tinerii, pentru a-i sensibiliza despre aceste probleme?**

În primul rând, adoptăm un limbaj apropiat tinerilor. Nu mi-i frică să le spun, de exemplu, că a te ruga lui Dumnezeu e ca și cum ai trimite un SMS din inima ta. Alteori, discut cu ei despre muzica populară, muzica sacră, clasică, dar și despre hard-rock și alte genuri muzicale pe care le preferă tinerii. În experiența mea am desfășurat multiple seminare, am participat la diferite proiecte de combatere a fenomenelor de violență, trafic, HIV/SIDA și am înțeles că tinerii sunt foarte receptivi atunci când sunt tratați prietenește. De fiecare dată încercăm să le insuflăm că ei sunt viitori părinți și trebuie să privească aceste fenomene prin prisma unui părinte care vrea binele copilului său.

**În concluzie, ce sfaturi ați avea pentru tinerii care citesc revista „Fără Tabu”?**

Concluziile urmează să le facă însăși tinerii după ce vor fi citit acest material. De ei depinde să aleagă, dacă vor constitui o Familie și o casă de fericire, binecuvântată de Dumnezeu, sau vor încerca calea premeditată a uciderii și morții, care le vor transforma plăcerile bizare într-un infern. Domnul să le dea bună cugetare în toate!

**Prea Cucernice Părinte, Vă mulțumim!**

## Interpretarea termenilor de sănătate reproductivă în viziunea Bisericii Ortodoxe:

**Planificare familială.** Presupune acțiuni de intervenție cu scopul ca unii copii să se nască, iar alții nu.

**Sarcină nedorită.** Se referă la copilul nedorit. S-au întrebat, oare, acei care au inventat acest termen, cum s-ar simți, dacă ar ști că au fost copii nedoriti pentru părinții lor? În cazul „sarcinii nedorite” se recurge la curmarea vieții fătului prin diferite metode, numite perfid „înteruperea artificială a sarcinii” sau „avort”. De ce în cazul când un om îl omoară pe altul noi nu mai zicem că „a întrerupt artificial viața celuiilalt”, ci îl numim ucigaș?... Mai ales că, conform Constituției, dreptul la viață a oricărui individ este declarat printre drepturile supreme ale omului. Mai ales că, fătul omorât, nu se poate apăra (vezi filmul „Strigătul mut” realizat de medicul american Bernard Nathanson). Le-aș propune juriștilor să califice pe primul loc al actelor de violență, anume avortul. Și ce ar însemna „sarcină nedorită”? Oare cei care au zămislit „sarcina”

nu știu de unde se iau copiii?! În viziunea Bisericii Ortodoxe, odată ce copilul a fost zămislit, el trebuie să se nască. După cum spune înțelepciunea populară: „la casa de omenie încep și o mie, iar la casa de nebulie nici doi nu încep”.

**Contraceptive.** Pe timpul economiei voluntariste „planificate” se foloseau din abundență așa numitele „pesticide” și „ierbicide”, pentru a mări roada solului. Însă prin aplicarea acestora se omorau și microorganismele, se afecta fermentarea naturală și se otrăvea solul, de unde au și apărut schimbări genetice la nivelul fructelor și legumelor, care, odată consumate, afectează sănătatea umană. Astăzi s-au inventat deja „homicidele” sau contraceptivele, care ucid ovulul feminin, iar ceea ce este îndreptat spre moarte este împotriiva vieții, deci contraceptivele sunt ucigaștoare. Pe parcurs ele pot afecta și codul genetic al viitoarei mame, care, sau nu va mai putea avea copii, sau, Doamne ferește, va da naștere unor copii cu malforma-

ții. Cât privește prezervativele, folosite ca metodă de protecție, în opinia Bisericii nu fac altceva decât să-i prostitueze atât pe băieți, cât și pe fete.

**Sănătate reproductivă.** Este un termen vicios folosit astăzi, deoarece oamenii nu se reproduc. Ei nu sunt clone, sau indivizi trași la indigo. Fiecare om este un unicat irepetabil în univers. Acest fapt îl confirmă și amprenta degetelor ce nu se repetă de la om la om, precum și retina ochiului, tembrul vocii și alte caracteristici individuale, unele folosite și în pașapoarte biometrice. Fiecare om este un microcosmos aparte. Nu mai poate fi un al doilea Eminescu, Mozart sau Newton. Și dacă ucizi un microcosmos, vei da seamă la Dumnezeu – Creatorul vieții.

**Semnat de către Protoiereul Vasile Ciobanu**

**NOTĂ: Opinia aparține autorului și nu reflectă punctul de vedere al redacției.**

## Definiții ale unor termeni de Sănătate Reproductivă:

**Planificare familială:** Posibilitatea indivizilor și cuplurilor de a anticipa și atinge numărul dorit de copii precum și spațiul și momentul sarcinilor. Poate fi planificare negativă (în scopul limitării numărului de sarcini, atinsă prin utilizarea contracepției sau a avortului) sau pozitivă (în scopul obținerii unor sarcini, atinsă prin diagnosticul și tratamentul infertilității). Planificarea familială este crucială pentru evitarea sau limitarea maximală a numărului de avorturi, sarcini ne-dorite și a numărului de copii abandonți. De asemenea, planificarea

familială este pârghia importantă pentru creșterea demografică a țării și realizarea principiului de securitate demografică a națiunii.

**Sarcină nedorită:** Sarcina care a survenit neplanificat, fără dorința femeii sau a cuplului. Implicit poate duce la stări psiho-emoționale depresive, la decizia de a efectua un avort sau de a abandona fătul.

**Contraceptive:** Totalitatea mijloacelor și metodelor prin care se previne apariția unei sarcini. În cazul contraceptivelor orale există două tipuri: contracep-

tive orale combinate și contraceptive cu progestative. Contraceptivele reprezintă unul dintre cele mai bine studiate preparate medicamentoase care sunt indicate de medicina modernă.

**Sănătatea reproductivă:** Este o stare bună fizică, mintală și socială presupunând mai mult decât absența bolii sau a infirmității legate de realizarea funcției reproductive. Contribuie la asigurarea accesului la servicii sociale, medicale și educaționale îmbunătățite pentru toată populația, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și zonele defavorizate.

## Criza lovește în tineri prin șomaj

**Tot mai mulți tineri din Moldova devin șomeri și sunt dezavantajați pe piața munii. La această concluzie au ajuns membrii Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova (PNUD), în urma realizării unei analize efectuate asupra relației dintre fenomenul șomajului printre tineri și sărăcie, care a fost prezentată pe 12 august, cu ocazia Zilei Internaționale a Tineretului.**

Este nevoie de un răspuns urgent la problema creșterii numărului de șomeri tineri din Republica Moldova pentru a evita aprofundarea în continuare a sărăciei (în special, a sărăciei în mediul rural), au afirmat reprezentanții PNUD. Criza economică a condus la o majorare a șomajului în țară, mai ales printre tineri (din grupul de vârstă cuprins între 15 și 24 de ani), cu 16 la sută în primul trimestru al anului 2009 (în comparație cu 14 la sută în 2007). Rata șomajului tinerilor este mai înaltă în regiunile rurale (17 la su-

tă), în timp ce în spațiul urban ea constituie 15 la sută. Deși această rată este comparabilă cu media din țările Uniunii Europene și se situează mult mai jos decât cea din unele state vecine, tinerii din Moldova suportă în mod evident consecințele unor dezavantaje pe piața forței de muncă.

„Tinerii continuă să se confrunte cu o lipsă de experiență și cu neîncrederea potențialilor angajatori, fiind obligați, în același timp, să concureze pe piața internă a forței de muncă cu migranții mai experimentați, care revin în țară într-un moment de creștere a șomajului” a spus Lovita Ramguttee, Managerul Programului de Reducere a Sărăciei în cadrul PNUD Moldova.

Analiza sugerează că, datorită faptului că majoritatea tinerilor șomeri posedă doar studii liceale, politicile promovate și acțiunile realizate la nivel național se axează pe educația și instruirea vocațională, unde Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă are de jucat un rol-cheie. Aici se pare că

există o situație în care mulți tineri nu se înregistrează în calitate de șomeri și, prin urmare, nu sunt cuprinși de serviciile oferite. Acest lucru se poate întâmpla datorită faptului că tinerii nu sunt conștienți de avantajele înregistrării ca șomeri sau pentru că sunt descurajați, ca urmare a percepțiilor despre oportunitățile de angajare restrânse și/sau salariile mici.

Analiza concluzionează că acțiunile care au drept scop abordarea problemei șomajului printre tineri în țară ar putea cuprinde un pachet de măsuri, inclusiv orientare profesională, instruire și plasare în câmpul muncii.

Pentru a răspunde nevoilor grupului de tineri vulnerabili, PNUD a oferit asistență unui număr de peste 1 000 de tineri, dintre care aproape 700 sunt acum angajați în muncă. Această asistență a fost acordată de Programul PNUD „Oportunități mai bune pentru tineri și femei”, implementat în prezent prin contribuția Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională.

### Tinerii ziaristi sunt așteptați la un training în domeniul sănătății reproducerii și prevenirii HIV/SIDA

**Știm că ești tânăr și îți pasă de tot ce se întâmplă în jurul tău!  
Am aflat despre tine că ești activ și jurnalismul e viața ta!**

**Centrul Tânărului Jurnalist din Moldova (CTJM) în colaborare cu UNFPA, Fondul ONU pentru Populație, te ajută să-ți valorifici ideile, te învață să abordezi corect un subiect de sănătate, te informează și îți răspunde la întrebările vis-a-vis de Sănătatea Reproductivă și Prevenirea HIV/SIDA.**

În luna noiembrie 2009, CTJM organizează în incinta Hotelului “Turist” din

Chișinău, trainingul “Sănătatea Reproductivă și Prevenirea HIV/SIDA”, parte din proiectul cu același generic. La seminar, tinerii jurnaliști vor afla totul despre maladiile sexual-transmisibile și specificul reflectării materialelor cu această tematică în mass-media.

Acum ai posibilitatea unică de a învăța cum să-ți creezi un blog personal.

Scopul trainingului este de a învăța tinerii să identifice subiecte interesante în aceste domenii și să le transmită în

mod profesionist publicului prin toate canalele de informare în masă: ziar, radio, TV și internet, pentru a interacționa mai bine cu semenii și cititorii lor.

Cei interesați de oportunitatea de participare, trebuie să ne trimită pe adresa de e-mail: ctjmoldiva@gmail.com, sau prin poșta obișnuită, la adresa: or. Chișinău, str. Pușkin 22, bir.520:

1. CV-ul actualizat;
2. Scrisoarea de motivare.

**Data limită: 10 octombrie 2009**

# Cu pași mici, dar siguri

## Educația de la Egal la Egal se extinde și în stânga Nistrului

**Un nou training de formare a Educatorilor de la Egal la Egal în regiunea transnistreană, s-a desfășurat în luna august la Dubăsari.**

**Timp de trei zile 25 de tineri au fost instruiți în domeniul prevenirii traficului de persoane și HIV/SIDA, a violenței în familie și Sănătății Reprodusei, urmând ca după asta să-și împărtășească experiența și cunoștințele cu semenii și colegii lor.**

“Educația de la Egal la Egal este o metodă foarte eficientă, care se bucură de succes în localitățile transnistrene. Tinerii se ascultă unii pe alții mult mai ușor de cât ar face-o cu o persoană adultă”, spune Alexandrina Colesnicova, Coordonator Voluntari, la Centrul de dezvoltare și inițiative civice “Rezonans”, unul din organizatorii seminarului. Acesta este al doi-lea training pentru tinerii din Transnistria, organizat în anul 2009, la inițiativa ONG-urilor locale, cu susținerea Fondului ONU pentru Populație și a Organizației Internaționale pentru Migrație de la Chișinău.

Natalia Badalean, o tânără de 18 ani care a participat la training se consideră deja “veteran” în această meserie. În luna octombrie ea va împlini 1 an de când practică educația de la Egal la Egal. Deși această activitate îi ia mult timp nici nu observă cum trec orele, atât de mult îi place ceea ce face. “Părinții mă susțin, deoarece consideră că acesta este primul pas în realizarea mea profesională. Sunt 12 persoane active, care lucrăm într-o echipă, scriem proiecte, comunicăm. Lucrăm cu clasele a 8-12-a, deși ne “bombardează” cu întrebări și cei dintr-a 7-a. Lunar avem câte șase seminare, pe care le organizăm în așa fel cum ne este comod. Sunt sigură că aceste lecții ajută la prevenirea unor fenomene negative în societate, iar seminarul la care asistăm acum este destinat anume pentru asta. Pe viitor, planific să desfășor seminare de informare în sate, deoarece până acum ne-am limitat doar la orașe”, a adăugat Natalia.

“Deși am 20 de ani și am absolvit deja Colegiul de Design din Tiraspol, nu am știut că există la noi o linie fierbinte și un telefon al încrederii în domeniul prevenirii traficului de persoane și vio-

lenței în familie. Sunt lucruri minunate pe care le-am aflat aici, la seminar, și sunt recunoscător că există organizații și persoane care dedică efort și sprijină asemenea activități”, a continuat Alexandru Matiușenoc, un alt participant. Pe viitor, el visează

să plece la studii în Rusia, dar până atunci își va oferi serviciile de designer pentru a elabora broșuri și pliante informative pentru tinerii despre HIV/SIDA, Sănătatea Reprodusei, trafic. “Nu prea am știut despre aceste lucruri până acum, deoarece în familie părinții nu au vorbit cu mine niciodată despre asta. Am aflat și despre procedura de deschidere a vizei peste hotare, a riscurilor ce apar în timpul deplasărilor”, a spus tânărul.

Pe aceeași notă am discutat și cu Maxim Loghinov din orașul Bender. Deși are abia 19 ani, tânărul gândește foarte matur și visează să construiască o societate mai bună, în care tinerii să ducă un mod sănătos de viață. În sectorul neguvernamental activează de patru ani. “Sunt omul căruia îi place să facă ceea ce iubește. Îmi place să lucrez cu masele și pe viitor mă văd în același domeniu. Vreau să conving tinerii că se pot distra foarte bine și fără băutură, țigară sau droguri”. Maxim planifică în luna septembrie să adune o echipă de tineri, pe care să-i informeze și să-i implice în activități de voluntariat, să scrie proiecte și să organizeze diverse acțiuni publice. “Vor fi tineri de 13-14 ani, adică exact la vârsta când sunt la răscruce între “a bea” sau “a nu bea”, “a fuma” sau “a nu fuma”. Chiar dacă voi reuși să conving 10, 20, 30 de tineri, oricum voi fi mulțumit, căci acești tineri vor aduce beneficii înzecite peste câțiva ani. Petrecerea timpului liber este o problemă pentru tineri, deoarece toți vor să se distreze, dar nu există locuri decente pentru asta. În lipsa unei alternative, tinerii se duc în cluburile de noapte, unde se întâlnesc cu alți tineri care beau și fumează și, astfel, se “molipsească” unii



*Tinerii transnistreni pe cale de a deveni Educatori de la Egal la Egal*

de la alții. Eu voi încerca să creez servicii alternative, astfel ca tinerii să se adune, să discute, să savureze un ceai și să se simtă bine, într-un mediu sănătos”, ne-a împărtășit planurile sale Maxim. Mai mult decât atât, el a ținut să precizeze că nu dorește să plece din țară, deoarece îl aranjează tot ceea ce are acasă – familie, prieteni, cunoscuți. La Chișinău vine destul de rar, vizitează mai des Odesa, deoarece acolo își face și studiile. Între Uniunea Europeană și Rusia, o alege pe cea din urmă și asta deoarece îl admiră pe Vladimir Putin, o personalitate care, în opinia lui, a reușit să transforme Rusia într-o țară puternică. Dar, în general, nu îl interesează politica. “Sunt preocupat de valorile morale și spirituale ale tinerilor, pe când politica este “un joc “murdar”, a conchis tânărul.

Potrivit Alexandrinei Colesnicova, la Seminarul de formare a Educatorilor de la Egal în domeniul prevenirii traficului și violenței, Sănătății Reprodusei și profilaxiei HIV/SIDA, au participat 25 de tineri, din majoritatea orașelor transnistrene. Vârsta medie a participanților a fost de 16-17 ani, elevi ai claselor a11-a și a 12-a, și studenți în primii ani de universitate. “Ne interesează ca tinerii să transmită ulterior această informație colegilor prin organizarea seminarelor în școli și universități. Chiar dacă nu toți vor fi la fel de activi pe viitor, oricum ne bucurăm că le-am oferit asemenea posibilitate. Tinerii vor memora această informație și o vor transmite prietenilor și cunoscuților, acesta deja este un plus foarte mare”, ne-a asigurat Coordonatorul Voluntarilor de la Centrul “Rezonans”.

**„Perle” de la BAC 2009**

- Nechifor Lipan stătea “pe spate cu fața în jos”..
- Inima este împărțită în două atricule și două testicule...
- Creierul este un organ oarecum indispensabil capului.
- Inima este cel mai important organ genital al omului.
- Dimitrie Cantemir a avut un rol însemnat în viața sa.
- Ion Creangă s-a născut între anii 1887-1889.
- La a-2-a parte a subiectului cerința este compunerea unei scrisori către o persoană imaginată pe nume Paula. Un elev răspunde (în scris): “Eu nu mai scriu scrisori pentru că am internet... și pe Paula nici nu o cunosc!”
- Alexandru Lăpușeanu s-a ținut de cuvânt atunci când a spus: “De mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu!” Dovada că azi cel mai întâlnit nume este Popescu.
- Dintre cele cinci scrisori trimise de Eminescu, prima este considerată a treia. În “Scrisoarea a treia” se desfășoară bătălia de la Rovinari.
- Mihai Eminescu și-a intitulat poezia “Din valurile vremii...” vrând să sugereze vremea și apoi nu a mai continuat titlul din nu știu din ce motiv s-a răzgândit și a început strofa I.
- Manole a pus-o pe Ana la zid și a început să o lucreze.
- Mulțimile de boieri exploatare își țineau banii în numerar în pungi. Haiducii îi atacau și îi ușurau de bani în toate baladele.
- Călin ține de mână mireasa care are părul lung de fericire. Ea lupta să pună mâna pe dragostea flăcăului.
- Nechifor Lipan a avut fericita ocazie de a nu se mai întoarce acasă fiind jefuit de niște oameni invidioși.
- În romanul “Răscoala” personajul principal este poporul și marea masă a țaranilor.
- Haiducii din doine, balade și idile erau liberi și fericiți ca păsările, animalele și peștii care zburdă prin codri. De cum venea primăvara, haiducii cei harnici plecau în pădure. Acolo ei cântau suflând din frunză și lăsându-i pe boieri cu buza umflată.
- Latina clasică este o limbă moartă, care nu se poate vorbi decât în scris. După căderea Imperiului Roman, o parte din latina clasică defunctă a devenit bulgară. Limba română are la bază latina bulgară, amestecată cu elemente de dacă și o groază de cuvinte slabe. În secolul al XV-lea, limba vorbită de popor era considerată vulgară și n-o vorbea nimeni.
- Basmul studiat de noi este Harap Alb și este un basm cult pentru că este scris de un om cult, Eminescu. Atunci când cel care scrie basmul este incult și basmul este incult, adică opus basmului cult, dar amândouă basmele sunt frumoase, numai că unul este scris într-un fel și celălalt în alt fel.
- În cunoscuta baladă Miorița, sunt descrise câteva întâmplări în care sunt implicate doi criminali, o oaică turnătoare și un cioban care șochează prin prostia lui.

## Sejururi inedite la taberele de vară

**După cum ne-am obișnuit deja în fiecare vară, Educatorii de la Egal la Egal, în loc de odihnă pasivă, aleg să aibă o odihnă foarte activă și interesantă, ba chiar utilă atât lor, cât și celor din jur. Și anul acesta tinerii educatori au mers în tabere de vară, unde au desfășurat ateliere de informare pentru tinerii care se odihneau acolo.**

Sesiunile informative s-au desfășurat în perioada 15 iulie – 15 august în șase tabere de vară din regiunea Vadul lui Vodă. În total, au fost instruiți în jur de 150 de tineri cu vârsta cuprinsă între 14-17 ani, iar în procesul de informare a adolescenților au fost implicați 10 educatori de la egal la egal, care au mers în tabere și au lucrat cu tinerii.

Subiectele abordate au fost diferite – de la modul sănătos de viață, până la relațiile sexuale și comunicarea cu prietenii și părinții. “Pentru prima dată am asistat la așa un seminar și mi-a plăcut mult, deoarece am aflat multe lucruri despre sănătatea mea sexuală. Cred că acum sunt mult mai pregătită să întrețin relații sexuale sănătoase, dar oricum voi continua să mă informez și să am grijă de mine!”, a spus Ecaterina, de 16 ani, care a participat la atelier.

Activitatea de informare a constituit un schimb de experiență inedit și pentru educatorii de la egal la egal, care, de la an la an, află lucruri noi despre tineri și rămân surprinși de faptul cât de mult evoluează aceștia. Iată ce ne-a povestit Anna Susarenco, Responsabil Comunicare și Relații cu Mass Media în cadrul Rețelei Y-PEER Moldova: “Una din activitățile pe care le desfășurăm cu regularitate la taberele de vară sunt jocurile. La unul din aceste jocuri le-am propus tinerilor să formeze câte un cuplu, unde băiatul să convingă fata să întrețină relații sexuale, iar ea să refuze, bineînțeles folosind argumentele vârstei timpurii, a sarcinii nedorite sau infectării cu HIV. Dar ce credeți? Am rămas uimită de ideile lor. Băieții convingeau fetele zicându-le că le vor plimba cu o super mașină Toyota Land Cruiser și că deja e o rușine să fii virgină la vârsta respecti-

vă, iar fetele refuzau zicând că o vor face, dar nu cu ei, ci cu alții. Ne-am dat seama că tinerii de astăzi sunt foarte diferiți și deja la 13-14 ani intră în viața sexuală, tocmai de aceea necesitatea de informație este foarte mare, pentru a putea evita riscurile care apar în acest caz”.

În acest context, activitatea desfășurată de Educatorii de la egal la egal în taberele de vară este esențială, mai ales că, pe lângă faptul că are loc transmiterea informației, tinerii au posibilitatea să adreseze și întrebări. Această activitate solicită multă responsabilitate din partea educatorilor de la egal la egal, deoarece ei lucrează după o agendă specifică, diferită de cea utilizată în școli și licee, dat fiind faptul că în tabere au mai mult timp la dispoziție, trei zile, și trebuie să facă astfel, ca nicio întrebare a tinerilor să nu rămână fără răspuns.

“Consider că aceste lecții sunt foarte binevenite pentru noi. Mi-a plăcut că fetele au vorbit sincer și au creat o atmosferă liberă, ca să ne simțim bine. Am învățat multe lucruri noi despre HIV/SIDA și ITS, la fel și despre riscul de a rămâne însărcinată și felul cum putem evita acest lucru. Vă mulțumesc”, a ținut să precizeze pe această cale Carolina, o tânără de 14 ani. Alți doi participanți, Radu, de 17 ani și Mihai, de 14 ani, au adăugat că “discuțiile acestea m-au făcut să fiu mai atent cu sănătatea mea și să mă protejez întotdeauna când am relații sexuale” și că “a fost interesant și util. Cred că este ceva bun pentru tineri și ar fi bine să aibă loc mai multe activități de acest gen.”

Potrivit Annei Susarenco, anul acesta atelierele de informare, educare și comunicare pentru adolescenți și tineri în domeniul adopției unui mod sănătos de viață, desfășurate în taberele de vară, s-au soldat cu succese și rezultate frumoase. “Suntem siguri că măcar 150 de tineri, care au asistat la ateliere, știu cum să se protejeze și cum să se comporte astfel, ca să fie sănătoși”, a conchis ea.

Activitățile în taberele de vară s-au desfășurat în cadrul proiectului “Extinderea serviciilor de consultanță și informare cu privire la sănătatea reproductivă și prevenirea HIV/SIDA și ITS pentru tineri”, implementat de UNFPA și Ministerul Educației și Tineretului.



Educatorii de la Egal la Egal au instruit peste 150 de copii în mai multe tabere de vară din Moldova

# Comunicarea dintre părinți și copii la vârsta adolescenței

## Care este vârsta potrivită pentru primele întâlniri ale adolescenților?

Fiecare adolescent are propria personalitate și propriul nivel de dezvoltare. Asupra lui nu trebuie să se exercite nici un fel de presiune din partea adultului. Acesta din urmă trebuie să îl ajute să comunice cât mai bine și eficient despre tot ceea ce se întâmplă cu el în această perioadă.

Sunt anumite semne pe care părinții ar trebui să le aibă în vedere atunci când copiii lor ajung la vârsta adolescenței. Dacă în urmă cu ceva timp tânărul adresa întrebări una după alta și era curios să afle totul, în această perioadă vocabularul lui devine cât se poate de restrâns. Răspunde la întrebări prin expresii monosilabice: “nu știu”, “poate”, “am uitat”, “ha?”, “nu”, “aha”, “cine, eu?”.

Revenind la întrebarea de la început, putem răspunde că nu, nu există o vârstă la care este indicat ca adolescenții să aibă întâlniri. Totul este în funcție de nivelul de dezvoltare al copilului și de gradul de comunicare între acesta și adultii.

## Există niște reguli pentru primele întâlniri ale adolescenților?

Supravegherea copiilor atât în cercul de prieteni, cât și la școală este foarte importantă. Aceasta trebuie să fie făcută cu mare precauție din partea părinților. La vârsta adolescenței, și mai ales când apar primele iubiri, tinerii se simt încătușați, dacă adulții le monitorizează orice mișcare.

Cel mai important lucru este educarea copilului astfel, încât el singur să îți spună tot ceea ce face. Dacă vede că ai o atitudine deschisă și pozitivă, atunci totul vine de la sine, iar comunicarea se produce firesc. Părintele trebuie să fie un prieten al copilului și nu cineva care îi spune “nu ai voie să...”, nu trebuie să...”.

Atât în cazul fetelor, cât și al băieților, părinții ar trebui să stabilească împreună reguli pe care să le respecte aceștia atunci când ies la întâlnire. Aceste reguli trebuie să includă:

- ora la care să vină acasă;
- locul unde să meargă;
- dacă este fată, băiatul trebuie să vină să o ia de acasă și tot el să o conducă înapoi.

În tot ceea ce fac, părinții nu trebuie să dea dovadă de autoritate exagerată, dar



nici de prea mare îngăduință, atunci când vine vorba de anumite comportamente ale copiilor lor.

## Cum să menținem comunicarea cu adolescenții?

Atât părinții, cât și adolescenții trebuie să fie preocupați de prevenirea unor viitoare distrugerii ale podurilor de comunicare.

Gândește-te la următoarele trei principii:

1. Evită afirmațiile la persoana a doua. Afirmațiile la persoana a doua au tendința să-l atace pe celălalt, în timp ce afirmațiile la persoana întâi se rasfrâng asupra vorbitorului și este mai bine să fie folosite în relațiile dintre părinți/adolescenți. Compară și observă diferența dintre următoarele afirmații:

“Mă superi atât de tare!” vs. “Sunt foarte supărat!”

„Nu mă iubești!” vs. „Simt că nu sunt iubit!”

2. Evită „de ce-urile”! Întrebările ce încep cu “de ce” duc adesea la prăbușirea podurilor de comunicare. De exemplu: „De ce nu poți ține cont un pic și de mine și să strângi mizeria pe care ai lăsat-o în sufragerie?” nu favorizează o atmosferă de cooperare. Mai bine ar fi: „Sufrageria nu arată prea bine. Crezi că ai putea face puțină ordine în ea?” Soluția este să ataci problema, nu persoana.

3. Exprimă-ți sentimentele! Important este ca tu să-ți exprimi sentimentele și să-ți ajuți copilul să și le exprime și el. Spune-i copilului ce simți tu față de o anumită situație (“Am un sentiment de

frustrare când în sufragerie rămân resturi de mâncare și farfurii murdare. Este o muncă în plus pentru mine și ar fi atât de ușor dacă fiecare ar strânge după ce mănâncă.”). Apoi cere-i părerea (“Tu ce părere ai?”) În felul acesta te ocupi de problemă cât este încă proaspătă, iar adolescentul tău nu devine defensiv. Adesea răspunsul va fi: “Of, mami, tati, îmi pare rău că am lăsat mizerie în sufragerie. Voi încerca să nu mai fac la fel data viitoare!” Te-ai confruntat cu problema (sufrageria în dezordine), dar ai păstrat relația.

## Este competiția între adolescenți benefică, sau nu?

Fie că este vorba de un sport, notele de la școală sau cele mai trendy haine, adolescenții din ziua de azi se simt presați să iasă în evidență prin orice mijloace.

Responsabilitatea părinților este să explice copiilor că viața nu trebuie să fie o competiție continuă. Perfecțiunea este un termen inventat de filosofi, greșeala este omenească, iar părinții trebuie să fie mentorii copiilor și să-i accepte așa cum sunt, pentru ca și ei, la rândul lor, să se accepte pe sine.

Există cazuri când adolescentul face orice pentru a capta atenția celorlalți. Dacă nu reușește ce și-a propus, este profund dezamăgit, iar acțiunile sale sunt imprevizibile. Devine deprimat, retras, iar în cazurile extreme poate să folosească minciuna pentru a se face remarcat.

De aceea, orice competiție este benefică, însă doar atât timp cât stimulează voința adolescentului și nu îl inhibă.

● ÎN ATENȚIA TINERILOR ! ●

## CONCURSUL PLURAL + VIDEO

**Alianța Civilizațiilor (Inițiativa ONU), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și UNFPA, Fondul ONU pentru Populație, invită tinerii din Moldova să participe la concursul înregistrărilor video PLURAL + din 2009 pe marginea subiectelor ce țin de migrație și diversitate.**

Tinerii din Moldova sunt invitați să prezinte o scurtă înregistrare video (1-5 minute) de orice stil sau gen (desen animat, film documentar, dramă, etc.), care să oglindească gândurile, experiențele, opiniile, întrebările sau sugestiile lor pe marginea subiectelor ce țin de migrație, consecințele migrației, precum și promovarea coexistenței armonioase în diferite contexte culturale și religioase.

Concursul oferă tinerilor două opțiuni de participare:

### 1. Concursul internațional

Concursul PLURAL + se va desfășura pentru trei categorii de vârstă: 9-12 ani, 13-17 ani și 18-25 ani. Înscrierea la concurs se poate efectua în perioada 1 iunie-30 septembrie 2009. Câștigătorii internaționali vor fi anunțați la New York, în cadrul evenimentului organizat la 18 decembrie 2009 cu ocazia Zilei Internaționale a Migranților. Producătorii înregistrărilor video câștigătoare vor primi premii în bani, echipament video și oportunități profesionale.

Notă: toate înregistrările video și formularele de participare pentru concursul internațional trebuie prezentate în limba engleză; înregistrările video trebuie să fie în limba engleză sau să dispună de subtitluri în limba engleză și să fie expediate prin poștă la New York, SUA.

### 2. Concursul național

În paralel, se desfășoară și concursul național PLURAL + MOLDOVA, pentru aceleași categorii de vârstă: 9-12 ani, 13-17 ani și 18-25 ani. Înscrierea la concursul național se poate efectua în perioada

1 iunie-15 noiembrie 2009. Câștigătorii naționali vor fi premiați pe 18 decembrie, de Ziua Internațională a Migranților. Producătorii înregistrărilor video câștigătoare vor primi premii

speciale, diplome de participare, dar și șansa de a fi promovați și remarcați de către specialiști notorii în arta cinematografică din Moldova

Notă: toate înregistrările video și formularele de participare pentru concursul național pot fi prezentate în limbile rusă sau română prin poștă la Chișinău.

### IMPORTANT

#### Training gratuit pentru participanții la concursul PLURAL + MOLDOVA

- *Ești tânăr și ai între 9 și 25 de ani?*
- *Îți plac filmele și vrei să produci filme de scurt metraj?*
- *Ai dori să participi la concursul de înregistrări video PLURAL + Moldova, anunțat pentru perioada 1 iunie-15 noiembrie 2009?*

#### Atunci, nu rata șansa de a învăța pe gratis cum să produci filme de scurt-metraj!

15 tineri talentați din Moldova, cu vârste cuprinse între 9 și 25 de ani, vor învăța noțiunile de bază în producerea filmelor documentare, în cadrul unui training desfășurat la Chișinău, în perioada 19-20 septembrie.

Trainingul își propune să încurajeze tinerii să producă filmele video pe tema migrației și diversității, pentru a participa la concursul PLURAL + MOLDOVA. Doar participând la acest concurs tinerii vor fi remarcați de către specialiști notorii în arta cinematografică din Moldova și vor obține premii importante.

Doritorii de a participa la training sunt rugați să expedieze o scrisoare de motivare la adresa pluralmoldova@yahoo.com până la data de 15 septembrie 2009.

Scrisoarea de motivare trebuie să conțină datele de contact și vârsta persoanei și o explicație succintă de ce vrea să participe la training și cum îl vor ajuta cunoștințele obținute pe viitor.

Țineți minte!!! Locurile sunt limitate, selecția participanților la training se va face conform principiului „Primul venit, primul servit”. În total, vor fi selectați 15 participanți. GRĂBIȚI-VĂ!

Pentru detalii despre concurs, formularul de participare, regulament, vizitați pagina de internet [www.un.md](http://www.un.md).

#### Detalii la numerele de telefon:

+ 373 22 232940 sau +373 22 214002



### Consultații pe gratis despre HIV/SIDA

La Centrul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA din orașul Chișinău funcționează o linie telefonică cu numărul 0 800 80808.

Potrivit lui Ștefan Gheorghită, prim-vice-director la Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă, scopul acestui serviciu este de a acorda consultații privind căile de transmitere a infecției HIV, metodele de profilaxie, asigurarea accesului populației la consiliere și testare confidențială, precum și direcționarea la instituțiile medicale pentru primirea tratamentului medicamentos necesar.

Serviciul telefonic 0 800 80808 poate fi apelat șase zile pe săptămână (de luni până sâmbăta), de la orele 8.00 până la orele 20.00. Apelurile urbane și interurbane sunt gratuite.



Buletinul informativ  
«FĂRĂ TABU»  
este editat cu sprijin financiar  
UNFPA și se distribuie gratis

Editor  
Design

Irina Lipcanu  
Oleg ZAHARCIUC

Adresa: Casa ONU, Biroul UNFPA,  
str. 31 August, 131, et. IV, Chișinău, MD-2012  
Tel.: 22.00.45, 21.40.02; fax: 21.40.03  
[www.un.md](http://www.un.md)